

MEDDELELSER

FRA

DEN BOTANISKE FORENING

I

KJØBENHAVN.

UDGIVNE SOM TILLEGSHÆFTER TIL „BOTANISK TIDSSKRIFT.“

REDIGEREDE AF

HJALMAR KIÆRSKOU OG SOPHUS RÜTZOU.

1. BIND.

KJØBENHAVN.

H. HAGERUPS BOGHANDEL.

HOFFENSBERG & TRAPS ETABL.

1882—1886.

Indholdsfortegnelse.

	Side.
<i>Dansk botanisk Litteratur</i> i 1882 ved <i>Kolderup Rosenvinge</i>	59
— — — 1880—1883 ved <i>Sophus Rützou</i>	108
— — — 1884 ved Samme	160
— — — 1885 ved Samme	207
 <i>Ekursionsberetninger:</i>	
Aamosen og Nørager	69
Frederiksdalseggen	127
Hornbæk Plantage	*5
Lolland	123
Rudehegn	77
Rügen	*1
Skaane	171
Søborg, Gilleleje og Hornbæk	121
Ulshale og Nordfeld	*3
Vardeegnen og Fanø	174
Viborgeggen og Thy	71
Ølstykke	179
 <i>Foredrag:</i>	
<i>Bartholin:</i> Planteforsteninger i den bornholmske Juraformation	8
<i>Benzon:</i> Om The	34
<i>Johannsen:</i> Fermenter i Hvedekornet	206
— Studier over Glutencellerne	31
— Studier over høje Lufttryks Indvirkning paa Planterne	147
<i>Kiærskou:</i> Indisk Raps	108
— Om Melundersøgelser	37
— Ref. af Wittmack: Ueber die Erkennung von Roggenmehl mit Weizenmehl	36
— Undersøgelse af Melsorter	9
<i>Lange:</i> Hybridformer hos Gramineerne	200
— Nogle Bastardformer	149
— Nye Fund i den danske Flora	148
— Om store Træer	2
<i>Nyland:</i> Om Formering ved Stiklinger	4
— Om Runkelroedyrkning	36
<i>Petersen, O. G.:</i> Forekomsten af <i>Cypripedium Calceolus</i>	152
— Korken hos <i>Aloe pulchra</i>	159
— Stængelens Udviklingshistorie hos <i>Campanula latifolia</i>	99
— Udsigt over vort Kjendskab til den i de senere Aar paaviste Sammenhæng mellem Cellernes Protoplasma	152
<i>Petersen, S.:</i> Danske Agaricineer	101
<i>Petit:</i> De plantegeografiske Forhold paa Korsika samt nogle Tilføjelser til Korsikas Flora	156
<i>Poulsen:</i> Nyere Undersøgelser over Phanerogamstænglens Topvæxt	158
<i>Raunkjær:</i> Danmarks Mycetozer	205

MEDDELELSER

FRA

DEN BOTANISKE FORENING

Nr. 8.

I KJØBENHAVN.

Februar 1886.

(Udgivne som Tillægshæfter til „Botanisk Tidsskrift“.)

Exkursioner.

slaget 11 Nat lagde Skibet — under elektrisk Belysning — til ved Havnegadens Bolværk. H. Mortensen.

Ekursion til Jylland og Fanø d. 27—30 Juli 1885. Denne Tur havde samlet en ualmindelig stor Mængde Deltagere, og var i det hele vellykket og interessant. Den begunstigedes af fortræffeligt Rejsevejr, kun var Blæsten noget generende. Nogle af Deltagerne vare i Forvejen afrejste til Jylland, andre droge fra Kjøbenhavn om Aftenen den 26., atter andre stødte til paa forskjellige jyske Stationer; nogle deltog kun i en Del af Ekursionen, andre fortsatte denne nogle Dage efter den 30. Juli. Deltagerne vare: Apotheker *Baagø*, Stud. mag. *Børgesen*, Havebrugskandidat *Christensen*, Pastor *Feilberg*, Cand. phil. *Feilberg*, Inspektør *Feilberg*, Cand. pharm. *Gelert*, Gaardejer *Hansen*, Professor *Lange*, Stud. mag. *Lange*, Seminarielærer *Mortensen*, Direktør *Møller-Holst*, Stud. mag. *Posselt*, Dr. phil. *Petersen*, Cand. pharm. *Philipsen*, Stud. mag. *Riise* og Forpagter *Valentiner*. I Turens Fortsættelse deltog desuden Læge *Vilandt*, Cand. pharm. *Friderichsen* og Prof. *Areschoug* fra Lund. Fra Kjøbenhavn afrejste om Aftenen den 26. to Medlemmer, nemlig Seminarielærer *Mortensen* og Cand. *Børgesen*. De modtoges om Natten Kl. 2 i Fredericia af *Gelert* og *Philipsen*, der samme Dag havde gjort en meget interessant Opdagelse, nemlig *Carex maxima Scop.*, som han fandt ved et Vandløb i Munkebjerg Skov ved Vejle Fjord og som hidtil ikke har været iagttaget i det egentlige Danmark. Den næste Formiddag gjordes en særdeles tilfredsstillende Udflugt til *Handerup Krat* og *Fuglsang Skov*, paa hvilken Jernbaneassistent *Irminger* fungerede som Vejviser. Vejen gik først langs med Jernbanen mod Syd ud til en kratbevokset Skrænt, hvor man fandt *Hypericum hirsutum L.* og *H. pulchrum L.*; den sidste synes at være hyppig i Jylland, baade mod Øst og Vest. I *Handerup Krat* fandtes *Lysimachia nemorum L.*, *Convallaria verticillata L.* og *Blechnum Spicant Roth.*; paa *Jernbaneskrænten* ud mod *Lillebelt* voxede *Medicago sativa L.* i flere Varieteter, af hvilke nogle nærne sig til *M. falcata L.*, og altsaa kunne henregnes til *M. media Pers.* I den smukke *Fuglsang Skov*, hvor der er vel holdte Spadseregange, samt en Skydebane, fandtes *Phyteuma spicatum L.*, *Hedera Helix L.*, *Schedonorus Benekeni Lge.* og *Hordeum silvaticum Huds.* Paa *Tilbagevandringer*, der foretoges ad en anden Vej, iagttoges *Centaurea phrygia L.* ved et Hegn, og paa *Fredericias* sydlige Volde fandtes *Rosa lucida Ehrh.*, der i nogle store, smukt blomstrende Exemplarer stod som vildtvoxende, samt *Sorbus fennica Kalm.* Men det mærkeligste paa hele Turen var den overordentlig store Rigdom af *Rubus*, baade hvad Arternes Mængde og deres store Udbredelse angaar: foruden de almindeligere *R. suberectus* Ands., *R. plicatus* Whe., *R. corylifolius* Sm. og *R. cæsius L.* — saas *R. pallidus* Whe. (*R. hirtus* Lge. Hdb.), der fandtes flere Steder i flere Former, *R. vestitus* Whe. (hvidblomstret), medens den paa Øerne, f. Ex. *Laaland* er rød-blomstret), *R. villicaulis* Whe., *R. sciaphilus* Lge., der bl. a. udmærker sig ved sine store snehvide Blomster, *R. thyrsoides* Wimm. og *R. cæσιο-idæus* P. J. Mull. (*R. cæsius* v. *pseudoidæa* Whe.). Efter Tilbagekomsten til *Fredericia* besaas i en Have et mærkeligt, meget stort og gammelt Expl. af *Ilex Aquifolium L.* Kl. 2 Eftermiddag drog Selskabet, der nu var blevet forøget med flere Medlemmer, paa Jernbanen til *Bramminge*, hvilken Station naaedes Kl. 4 $\frac{1}{2}$. Her blev det modtaget af Pastor *Feilberg*, der havde indbudt Botanikerne til et Par Dages Ophold i hans Præstegaard i *Darum*. Medens Rejsesøjet sendtes til denne By, begave de Rejsende sig til Fods over

Heder, Enge, Moser og Marker dertil; Egnen er her, som i hele Vestjylland, flad og temmelig ufrugtbar. Følgende ere de mærkeligste Optegnelser fra denne omtrent 1 Mil lange Tour: *Gentiana Pneumonanthe* L., der lige havde begyndt at blomstre, saas hist og her, ligesom senere paa Fanø, *Erica Tetralix* L. er jo i Vestjylland almindelig, og stod i fuld Blomstring, medens *Calluna vulgaris* Sal. endnu ikke var udsprungen. *Scirpus cæspitosus* L. saas nogle Steder, *Narthecium ossifragum* Huds. prydede Moserne med sine mørkegule Blomsterklaser, *Aira uliginosa* Whe. viftede i Blæsten de Vandrende imøde med sine fine glinsende Toppe, *Arnica montana* L. var her endnu i Blomst, medens den paa Sjælland allerede i nogen Tid havde afblomstret, *Potamogeton polygonifolius* Pourr. fristede en kummerlig Tilværelse paa Bunden af de ved den langvarige Tørke udtørrede Mosehuller og Grøfter, *Utricularia minor* L. fandtes et enkelt Sted, *Lycopodium inundatum* L. et andet. Paa fugtige Steder, hvor Jordskorpen havde været afskrælet, iagttoges *Radiola millegrana* Sm., tilligemed sin uadskillelige Ledsager *Centunculus minimus* L. *Batrachium hederaceum* Fr. viste sig ogsaa, men havde lidt meget af Tørken. Et enkelt Sted fandtes *Blechnum Spicant* Roth. Paa de tarvelige Kornagre saas nogle Steder *Avena strigosa* Schr., andre Steder *Ornithopus perpusillus* L. og *Galium silvestre* Poll. v. *glabra*. *Matricaria Chamomilla* L. viste sig her, ligesom senere fl. St., hyppig og i Mængde; paa Præstegaardens Tag i Darum voxer en *Cladonia*-Form i saadan Mængde, at en stor Del af Taget derved bliver farvet lysegraat. Efter Ankomsten til Darum kvægede man sig efter Dagens Besvær, hvorpaa man besaa Haven, der efter vestjyske Forhold er anseelig, med mange gode Frugttræer og Buske. Af andre Væxter her bemærkedes en ganske smuk *Ilex Aquifolium* L. Næste Dag, den 28., var bestemt til en Tur mod Syd, gennem „Hollænderskoven“ og Kjærgaard Skov til Vilslev ved Kongeaaen, og tilbage langs Vestkysten. Landet er paa hele dette Strøg lavt og fladt; sandede lidet frugtbare Marker vexle med Enge, hvilke sidste for en Del vandes ved Oppumpning af Vand fra Kongeaaen; man ser derfor en stor Mængde smaa Vand-Mølleværker, de fleste med Pumper, nogle med Archimedesskrue. Kornet paa Markerne stod paa Grund af langvarig Tørke i det hele kun maadeligt; Græsset paa de overrislede Enge var bedre, men dog lavt og smaat. Lidt Syd for Darum fandtes *Bromus arvensis* L., derefter *Scleranthus perennis* L. og *Arnoseris pusilla* Grtn. Ved et kratbevokset Hegn længere mod Syd voxede *Hypericum pulchrum* L. og *Selinum Carvifolia* L., og ved et andet tæt Nord for Hollænderskoven *Rhinanthus major* β *angustifolius* Koch, en særdeles udmærket Varietet, med meget smalle, brunlige Blade og smaa mørkegule Blomster i faablomstrede Ax; Planten er for Resten lige saa høj som den almindelige Hovedform. Udenfor Skoven fandtes paa Markerne *Hypericum humifusum* L.; lidt længere fremme viste sig et lille, men paa denne Egn ganske ualmindeligt Haveanlæg med en Mængde smukt blomstrende udenlandske Planter og nogle groteske Billedstøtter. De forkrøblede Træer og Buske ved Skovens Udkanter fandtes næsten helt overvoxede af *Ramalina*- og *Evernia*-Former. Inde i Skoven saas *Phyteuma spicatum* L. i Mængde, endvidere *Hypericum pulchrum* L., *Rubus plicatus* Whe., *R. pyramidalis* Kltb. og *Cirsium heterophyllum* All. Paa Kjærgaard, nu en Fattig- og Arbejdsanstalt, men tidligere et Herresæde, med tykke Mure og hvælvede Kjældere, samt omgivet af en lille Skov og Spor af Volde og Grave, hvilede man sig et Øjeblik, medens de sangdygtige Medlemmer af Selskabet udførte nogle flerstemmige danske, norske og svenske Sange, saa det

rungede i de højloftede Haller. Derefter fortsattes Vandrigen ned mod Vilslev, der ligger lige ved Kongeaaen; paa Vejen dertil saas igjen *Narthecium Ossifragum* Huds. i stor Mængde; videre *Lotus uliginosus* Schk., der syntes at være meget almindelig i det sydlige Jylland baade mod Øst og Vest. *Peplis portula* L., *Epilobium virgatum* Fr., *Batrachium hederaceum* Fr., *Catabrosa aquatica* P. B. og *Myrica Gale* L. vare almindelige paa de moseagtige Strøg. I Vilslev Præstegaard, der er omgivet af en smuk Have, med gamle Frugttræer og dito Buske, samt et stort og frodigt Exemplar af *Castanea vesca* Grtn. holdt Selskabet et længere Hvil og styrkede sig ved en rigelig og fortræffelig Frokost. I Haven forevistes et mærkeligt gammelt Æbletræ, der er hult fra Roden helt op i Hovedgrenene, men dog ganske frisk og rigeligt frugtbærende. *Matricaria Chamomilla* L. voxer i Mængde paa Gaardspladsen og *Anthemis Cotula* L. paa den anden Side af Gaarden ned imod Aaen. I Kongeaaen observeredes *Acorus Calamus* L., *Sagittaria sagittæfolia* L. og *Glyceria spectabilis* MK. Langs hele Vestkysten ses *Zostera angustifolia* Fl. D. voxende paa den dyndede Havbund og opskyllet paa Strandbredden; den er saa forskjellig i Størrelse og Udseende fra *Z. marina* L., at den sikkert bør betragtes som en egen Art. Af *Z. marina* ses paa denne Kyst intet, lige saa lidt som paa Fanøs Østkyst. *Ononis campestris* Koch er hyppig i det vestlige Jylland; hist og her ses den ogsaa med hvide Blomster (derimod iagttoges intet Steds *O. repens* L.) *Cakile maritima* v. *integrifolia* Horn. er hyppig i denne Egn ligesom paa Fanø; *Cirsium arvense* var. *semidecurrens* Lge. blev observeret; *Salicornia herbacea* L. forefandtes langs hele Kysten, dels opret, dels nedliggende; det er vel sandsynligt, at den sidste Form er identisk med den fra Ydre Bjerrum angivne *S. radicans* Sm.; *Juncus acutiflorus* Ehrh., fandtes mellem Kysten og Darum. Kl. 5 Eftermiddag var Turen tilende. Aftenen tilbragtes i Fryd og Gammen i den venlige og gjæstmilde Præstegaard. Den næste Dag, den 29., skulde foretages en Sejltur til Skallingen. Pastor Feilberg havde lejet Dampskibet „Vildanden“ til denne Tur, og foruden Botanikerne medfulgte hele Familien fra Darum, samt nogle indbudte fra Askov, saa at der samlede over 30 Personer, Ældre og Yngre, Mænd og Kvinder, paa det lille Skib. De fleste af Botanikerne gik til Fods fra Darum til Tjerreborg (et Par vare om Morgenens tidlig dragne til Esbjerg, for at sørge for Proviant til Rejsen). Vejen gik over lignende flade Marker og Enge, som forrige Dag, og der frembød sig ikke meget af botanisk Interesse. *Cirsium arvense* Scop. fandtes hvidblomstret; dernæst iagttoges *Hordeum pratense* Huds., *Matricaria Chamomilla* i uhyre Mængde, og *Raphanus Raphanistrum* L. allevegne som Ukrud i Vaarsæden, medens derimod *Sinapis arvensis* og *Brassica campestris* intet Steds viste sig. Ogsaa paa denne Strækning besørgede en Mængde Vindmøller Oppumpning af Vand til Engenes Overrisling; her er det *Sneum Aa*, der maa gjøre Tjeneste paa denne Maade. De hyppigste Græsarter paa Engene vare *Festuca ovina*, *F. rubra*, *Poa pratensis*, *Anthoxanthum odoratum*, *Agrostis alba*, *Airopsis præcox* og *Bromus mollis*; paa tørre Steder var *Nardus stricta* i Mængde. Ved *Sneum Aa* fandtes et primitivt Færgested, hvor Selskabet i flere Hold blev sat over; denne Aa er i Nærheden af sin Munding omtrent lige saa bred og dyb, som Kongeaaen ved Vilslev. Ved dens Bredder var en frodig Væxt af *Scirpus lacustris* L. og *S. maritimus* L., samt *Glyceria spectabilis* MK. Paa Tjerreborg Station samlede hele Selskabet, der nu var forøget med Dr. O. G. Petersen, og Kl. 12 naaedes Esbjerg, hvor det talrige og blandede Optog strax satte sig i Bevægelse, for ad den urimeligt lange

Vej fra Banegaarden til Havnen at komme ombord. Og nu paafulgte en af de mærkværdigste Ekursioner i den botaniske Forenings 45-aarige Levetid. Ud over det af den stærke Blæst (heldigvis var det Nordenvind) oprørte Graadyb styredes Kursen mod Skallingen, den lille Halvø, der fra Blaavandshuk skyder sig ned mod Fanø udenfor Hjerting-Bugten. Udenfor Landets Sydspids laa en Toldkutter opankret; den blev i en Fart — rigtignok med Besætningens venlige Tilladelse — formelig entret; de gode Spise- og Drikkevarer opdækkedes dels i Kahyten, dels paa Dækket oven over denne; de Medlemmer, der toge Plads paa det sidstnævnte Sted, fik deres Portioner rakte op igjennem Lugen — ligervis som Sø Anemonen, der har taget Plads udvendig paa Eremitkrebsens Sneglehus — og alt var Lystighed og Jubel. Derefter styredes længere mod Nord (langs Skallingens Østkyst) for at finde et Landgangssted; udenfor dette kastedes Anker, Skibet svajede for Vinden og Baadene sattes ud; flere Gange maatte de i den stærke Bølgegang gaa frem og tilbage, og nærmest ved Land, hvor Baadene ikke længer kunde flyde, stillede de raske Sømænd deres stærke Skuldre til Disposition, og efterhaanden kom saaledes alle, Mænd, Kvinder og Børn, i Land, og droge saa i spredte Smaagrupper ind over det danske Sahara, hvor der ellers ikke findes et eneste levende Menneske, kun faa Planter, men en talløs Vrimmel af Muslingeskaller, Sneglehuse, Krabber, Rokkeæg, Havsnegleæg, Bryozoa, Rygplader af Blæksprutter og andre Dyrelevninger. Paa nogle Steder er der fantastisk formede Klitter, der jævnlig skifte Form paa Grund af Landets Bevægelighed, — paa andre Steder ligge uhyre Flader uden den mindste Vegetation, overskyllede af Havet ved enhver Stormflod. Paa Klitterne findes som sædvanligt *Psamma arenaria* R. S., *Elymus arenarius* L. og *Carex arenaria* L.; imellem Klitterne saas (i usædvanlig Mængde) *Agropyrum junceum* P. B., samt (mindre fremtrædende) *Lathyrus maritimus* Fr. i smuk Blomstring. Ved den østlige Strandbred fandtes *Cakile maritima* Scop. med var. *integrifolia* Horn., *Glauca maritima* L., *Halianthus peploides* Fr., *Agrostis alba* L. v. *maritima*, *Salsola Kali* L., *Statice Behen* Dr., og — mærkeligt nok — *Sonchus arvensis* L. Alle Medlemmer naaede efterhaanden helt over til Vesterhavet, hvor Kysten bestaar af det fineste Sand, og Havvandet er klart, — en stor Modsætning til den dyndede Kyst nedenfor Darum. Det var for flere svært at løsrive sig fra Skuet af det mægtige Hav; men der maatte tænkes paa Tilbagevejen, der for adskillige faldt trættende nok, og lidt efter lidt samlede man igjen paa Østkysten, hvor Indskibningen gik for sig paa lignende Vis som Landsætningen. Vinden var nu tiltaget i Styrke, saa at Skibet paa den midterste Del af Tilbagevejen gængede stærkt; men lykkeligt naaede det ved Aftens-tid tilbage til Esbjerg. Her delte Selskabet sig i 3 Flokke, idet nogle droge afsted mod Øst paa Jernbanen, andre forbleve i Esbjerg til næste Morgen, og atter andre sejlede med Færgen over til Fanø, og overnattede i Nordby. Dagen efter, den 30te, foretoges af Inspektør Feilberg, Cand. Gelert, Prof. Lange og Seminarielærer Mortensen en Rundtur paa den nordlige Del af Fanø. Vejen gik først ud til Badeanstalten, derfra gjennem Klitterne et Stykke mod Syd, senere tværs over Øen til Østkysten og langs denne tilbage til Nordby. Der er stor Forskjel paa Plantevæksten paa Vestkysten og paa Østkysten, idet den første er en Klitflora, den anden en Markflora; midt imellem disse Yderligheder en flad Strækning med Hedevegetation. Nærmest Syd for Byen er dyrkede Kornmarker; her iagttoges langs Vejen *Bromus secalinus* L. i saadan Mængde, som nu til Dags heldigvis er sjælden, videre *Plantago intermedia* Gilib., *Hypochaeris*

glabra L. *Epilobium virgatum* Fr. i de sandede Vejgrøfter, *Radiola millegrana* Sm. og *Centunculus minimus* L. *Airopsis præcox* Fr. og *Nardus stricta* L. ere hyppige ud mod Klitterne; yderst almindelig ogsaa ude mellem disse, er *Juncus squarrosus* L.; hist og her saas *J. lamprocarpus* γ *pauciflorus* Sond. (*J. nigritellus* Don.), samt mange Steder paa Lavninger mellem Klitterne *J. atricapillus* Drej., *J. alpinus* Vill. og *J. filiformis* L. Hist og her fandtes den sjældne *Silene Otites* Sm., et enkelt Sted *Phleum arenarium* L. og *Epipactis palustris* Cr. De hyppigste Græsarter i Klitstrøget ere foruden *Hjelmrøret* og *Marehalmen* *Nardus stricta*, *Agrostis alba* var. *maritima* og *Festuca rubra* L. De almindeligste *Carex*-Arter ere *C. arenaria* paa Klitterne og *C. vulgaris* Fr., der i mange Former danner Hovedmassen af Bevoxningen paa de flade side Steder. De tørre Skraaninger paa Sandhøjenes nedre Partier saas dækkede med et rød-blaat-gult Tæppe af *Thymus Serpyllum* L., *Jasione montana* L. og *Galium verum* δ *littorale* Lge.; paa flere Steder fandtes mellem disse *Erythræa littoralis* Fr. γ *pygmæa*, en Dværgform, næppe 3 ctm. høj, enblomstret; helt oppe paa Klittoppene findes *Viola tricolor* δ *arenaria* Sond., *Hieracium umbellatum* L. i flere Former, og Dværgformer af *Jasione montana*. Da de fleste Vandhuller vare udtørrede, vare Vandplanterne, f. Ex. *Potamogeton*-Arterne (af hvilke *P. natans* L. og *P. polygonifolius* Pourr. ere de hyppigste) i en ynkkelig Forfatning; ligeledes *Helosciadium inundatum* Koch. *Peplis portula* L., der i sluttet Bestand dækkede en lav Skraaning, var paa Grund af Tørken blevet blodrød, saa at den tiltrak sig Opmærksomheden i lang Afstand. *Drosera intermedia* Hayne ere højst almindelig i de fanøske Klitsumpe. *Galium silvestre* v. *glabra* Schr. saas enkelte Steder; derimod naaede man ikke saa langt mod Syd, at *Carex trinervis* Degl. kunde observeres. Midt paa Øen, paa Hede-partiet, danner *Erica Tetralix* L. og *Calluna vulgaris* Sal. Hovedbestanddelen af Vegetationen; den sidste var fl. St. som afsveden af den langvarige Tørke. Paa flade Engdrag saas her *Aira uliginosa* Whe.; den skønne *Gentiana Pneumonanthe* blomstrede hist og her. Paa dette Strøg er ogsaa *Eleocharis multicaulis* Sm. almindelig; hyppige ere ogsaa *Scirpus cæspitosus* L. og *S. pauciflorus* Lghtf. *Genista anglica* L. blomstrede hist og her. Længere mod Syd findes baade *Rhynchospora alba* Vahl og *R. fusca* R. S. i Mængde. Ved Øens Østkyst fandtes *Statice Behen* Dr. i rigelig og skøn Blomstring; her er *Plantago maritima* L. en Karakterplante; mindre hyppig er *P. Coronopus* L. *Triglochin maritimum* L. er almindelig. Kl. δ naaede Medlemmerne, i flere Hold, tilbage til Nordby. Her hvilede og styrkede man sig efter Dagens Anstrængelser, og sejlede saa om Aftenen tilbage til Esbjerg, hvor den egentlige Hoved-Exkursion opløstes. 2 af Deltagerne, nemlig Prof. Lange og Cand. Gelert, droge derimod til Ribe, for at fortsætte de botaniske Jagttagelser, navnlig af *Rubus*-Slægten. Den 31. foretoge saa disse Herrer i Forening med Cand. pharm. Friderichsen, Cand. Lind og Læge Vilandt en Tur til den bekendte Ørnsø, der ligger $\frac{1}{2}$ Mil Nord for Ribe, midt imellem Landevejene til Varde og Kolding. Tæt udenfor Byen samledes *Nasturtium anceps* D. C.; ved Landevejen voxede *Conium maculatum* L., og paa Engene iagttoges *Senecio aquaticus* i Mængde. I Ribe *Plantage* fandtes *Ribes Schlechtendalii* Lge., *Rubus fissus* Ldl., *R. gratus* Focke, *Ulmus effusa* Willd. og *Ulmus montana* Sm. v. *tridens*. *Avena strigosa* Schreb. fandtes almindelig dyrket paa sandede Marker; et enkelt Sted *A. orientalis* Schr. Ørnsø var i Aar meget vandfattig, og opfyldt af Dynd og Alger, hvilket vanskeliggjorde Undersøgelsen. I de helt udtørrede Grøfter ved Søen fandtes *Scirpus fluitans* L. og

Alisma ranunculoides L. Ved Søens Østside samledes *Litorea lacustris* L., *Subularia aquatica* L., *Lobelia Dortmanna* L., *Isoetes lacustris* L. og *Pilularia globulifera* L. Over hele Søen voxede *Nitella translucens* Pers. og *N. flexilis* L., samt *Chara fragilis* Dsv. i stor Mængde; midt ude i Søen fandtes *Elatine hexandra* DC. og *Potamogeton crispus* L., ved den nordlige Bred iagttoges *Montia rivularis* Gml. Den vestlige Bred er hedeagtig, og her fandtes *Malaxis paludosa* Sw., der ikke tidligere har været iagttaget der, samt *Gentiana Pneumonanthe* L., *Drosera rotundifolia* L. og *D. intermedia* Hayne. Den næste Dag, 1ste August, toge Friderichsen, Gelert Lange og Vilandt til Vogns til Gram. Undervejs undersøgte den lille Skov ved Seem ($\frac{1}{2}$ Mil fra Ribe), hvor *Rubus fissus*, *R. gratus*, *R. pyramidalis* Klth. og nogle almindelige Rubi indsamledes. I den med Slotshaven ved Gram forbundne Gram-Lund iagttoges: *Lastrea dilatata* Pers., *Festuca silvatica* Vill., *Chrysosplenium oppositifolium* L., *Rubus glandulosus* Bell. og *R. pyramidalis*. Om Eftermiddagen gik man til Gram Storskov, og fandt der *Rubus Arrhenii* Lge., *R. mucronulatus* Bell.; af andre Planter iagttoges *Epilobium virgatum* Fr. Om Aftenen tog Vilandt tilbage til Ribe, medens Resten af Deltagerne overnattede i Gram, og toge den næste Morgen (d. 2. Aug.) med Postvognen til Vojens, hvor Selskabet forøgedes med Prof. Areschoug og Fru Areschoug. Fra Vojens fortsattes Rejsen pr. Jernbane til Haderslev. Hovedformaalet for denne og de følgende Dages Ekursioner var at undersøge den i det østlige Slesvig saa rige *Rubus-Flora*. Udbyttet var overordentlig rigt og interessant, og der iagttoges en stor Del sjældne eller først i de senere Aar opdagede Rubi, som senere ville blive nærmere omtalte og beskrevne andetsteds.

H. Mortensen.